

ІСТОРИЧНІ КОРЕНІ ХРИСТІЯНСТВА. СВЯТА Й ОБРЯДИ ПРАВОСЛАВ'Я

Значну роль у кожній релігії відіграє обрядова сторона — релігійний культ (лат. *cultus* — поклоніння, шанування), що є сукупністю церемоній, свят, обрядів. До них належать основні християнські таїнства (хрещення, причащення, свячення, покаяння, миропомазання, єлеосвячення, шлюб), а також богослужіння, молитви, пости, шанування хреста, ікон, мощей.

Величезне значення в поширенні й зміцненні релігійних уявлень мають церковні свята, які увібрали в себе народні вірування, що поєднували християнську проповідь і язичницькі уявлення про Землю й світобудову.

Традиційно-побутові, у тому числі й релігійні, особливості духовної культури є однією з істотних етнічних ознак, що визначають національне обличчя духовної культури народу.

Для того щоб зрозуміти походження й суть релігійних обрядів і свят, потрібно звернутися до історії виникнення християнської релігії.

Християнство виникло в другій половині I ст. н.е. у східних провінціях Римської імперії, спочатку серед євреїв та вже протягом перших десятиліть поширилося і в інших етнічних групах. Криза рабовласницького ладу, тяжке соціально-політичне гноблення спричинили масові повстання рабів, вільної бідноти. Після жорстокого придушення Римом народних рухів поширилися настрої безвиході, безсилої ненависті до пригноблювачів, чекання порятунку, пришестя месії.

Християнство склалося на основі іудейських сект, течій зелотів, есеїв. У процесі еволюції християнства та його пристосування до реальних умов бунтарські настрої поступово відходили на другий план. З часом громадські зібрання, трапези-вечері перетворювалися на богослужіння. Формувалися основні християнські таїнства, свята. Офіційною релігією християнство було оголошено римським імператором Константаном I (306-337).

Віра в Бога підтримується за допомогою різноманітних засобів релігійного виховання, церковних свят та обрядів, які, передаючись протягом багатьох століть від покоління до покоління, міцно утвердилися в житті людей, інколи навіть невіруючих.

Свята сучасних релігій, як і джерела релігійного культу, беруть початок від первісних народних свят. Відчуваючи безсилля перед могутністю природи, первісні люди, щоб забезпечити собі вдале полювання або вилов риби, щедрий урожай або приплід тварин, влаштовували колективні моління своїм богам, прагнучи завдяки молитвам і жертвуванням одержати їхнє благословення. З часом до таких ритуальних дійнь почали вдаватися в певні строки, здебільшого в дні, які мали важливе господарське значення, — перед сівою, збиранням урожаю тощо. Так поступово формувалася календар релігійних свят і обрядів.

Світоглядні принципи православ'я на побутовому рівні пройняті дохристиянськими віруваннями, вони пов'язані з культом пращурів і персоніфікацією сил природи.

Особливості свят православної церкви, як і ритуальних структур православного культу, визначаються їхнім органічним входженням у мікросередовище етнічної спільноти, в життєвий побут, повсякденність. У свою чергу, життєвий устрій патріархального суспільства підпорядковується ритму природи.

З виникненням розвиненої сільської громади складається історично цілісний комплекс аграрних культів, які охоплюють численні обряди, богослужіння, свята, приурочені до днів весняного і осіннього рівнодення, зимнього й літнього сонцестояння. Вони пов'язувалися з хліборобською практикою, їх виконували не лише індивідуально, а й колективно. Підтримувалися найважливіші аграрні обряди, з яких починались весняні польові роботи: перша оранка, сівба, перше вигнання худоби на весняну «юріївську росу» (6 травня / 23 квітня, у день Георгія Побідоносця). Окремі звичаї були пов'язані з початком косовиці, жнивими, збиранням урожаю. Православ'я, як і католицизм, мусульманство та інші вірування, є способом життя, важливою ланкою в етнічній культурі суспільства. Ці вірування зберігаються і в наш час, багато в чому визначаючи національну культурну самобутність народу.

Численні християнські свята й обряди посідають важливе місце в православному культі. Церковні календарі не містять жодного дня, коли б не відмічалася якась подія, пов'язана з ім'ям Ісуса Христа, Пресвятої Богородиці, святих, чудотворних ікон, хреста.

Очолює святкове коло православної церкви свято Великодня (Пасхи), найбільш шановане серед православних християн (у католиків — Різдво Христове). Далі йдуть дванадцять свята — дванадцять головних свят. З них три свята — перехідні, які випадають кожного року на різні числа, залежно від того, коли відмічають Великдень, що не має твердо закріпленої дати. Це Вознесіння Господнє, День Святої Трійці, Вхід Господень до Єрусалима, або Вербна неділя. Дев'ять свят є неперехідні, тобто за кожним із них закріплено певний день у календарі:

Різдво Христове	7 січня/ 25 грудня
Хрещення Господнє	19 січня/ 5 січня
Стрітєння Господнє	15/2 лютого
Благовіщення Пресвятої Богородиці	7 квітня/ 25 березня
Спас Господній	19/ 6 серпня
Перша пречиста Пресвятої Богородиці	28/15 серпня
Різдво Пресвятої Богородиці	21/ 8 вересня
Здвиження Хреста Господнього	27/14 вересня
Уведення в храм Пресвятої Богородиці, третя Пречиста	4 грудня/ 21 листопада

Світоглядні принципи православ'я на побутовому рівні пройняті дохристиянськими віруваннями, вони пов'язані з культом пращурів і персоніфікацією сил природи.

Особливості свят православної церкви, як і ритуальних структур православного культу, визначаються їхнім органічним входженням у мікросередовище етнічної спільноти, в життєвий побут, повсякденність. У свою чергу, життєвий устрій патріархального суспільства підпорядковується ритму природи.

З виникненням розвиненої сільської громади складається історично цілісний комплекс аграрних культів, які охоплюють численні обряди, богослужіння, свята, приурочені до днів весняного і осіннього рівнодення, зимнього й літнього сонцестояння. Вони пов'язувалися з хліборобською практикою, їх виконували не лише індивідуально, а й колективно. Підтримувалися найважливіші аграрні обряди, з яких починались весняні польові роботи: перша оранка, сівба, перше вигнання худоби на весняну «юріївську росу» (6 травня / 23 квітня, у день Георгія Побідоносця). Окремі звичаї були пов'язані з початком косовиці, жнивими, збиранням урожаю. Православ'я, як і католицизм, мусульманство та інші вірування, є способом життя, важливою ланкою в етнічній культурі суспільства. Ці вірування зберігаються і в наш час, багато в чому визначаючи національну культурну самобутність народу.

Численні християнські свята й обряди посідають важливе місце в православному культі. Церковні календарі не містять жодного дня, коли б не відмічалася якась подія, пов'язана з ім'ям Ісуса Христа, Пресвятої Богородиці, святих, чудотворних ікон, хреста.

Очолює святкове коло православної церкви свято Великодня (Пасхи), найбільш шановане серед православних християн (у католиків — Різдво Христове). Далі йдуть дванадцять свята — дванадцять головних свят. З них три свята — перехідні, які випадають кожного року на різні числа, залежно від того, коли відмічають Великдень, що не має твердо закріпленої дати. Це Вознесіння Господнє, День Святої Трійці, Вхід Господень до Єрусалима, або Вербна неділя. Дев'ять свят є неперехідні, тобто за кожним із них закріплено певний день у календарі:

Різдво Христове	7 січня/ 25 грудня
Хрещення Господнє	19 січня/ 5 січня
Стрітення Господнє	15/2 лютого
Благовіщення Пресвятої Богородиці	7 квітня/ 25 березня
Спас Господній	19/ 6 серпня
Перша пречиста Пресвятої Богородиці	28/15 серпня
Різдво Пресвятої Богородиці	21/ 8 вересня
Здвиження Хреста Господнього	27/14 вересня
Уведення в храм Пресвятої Богородиці, третя Пречиста	4 грудня/ 21 листопада